

Claves para un novo voto católico

A foto que fala

Superheroes en tempos de crise

O trasno O voto católico... ummmmh... a que me cheira?

Daniel López Muñoz

Con frecuencia nas sondaxes, na prensa, nas análises durante os días anteriores e posteriores ás eleccións, fálase do voto feminino, do voto rural, do voto obreiro... e do voto católico. Se nos fixamos neste último, o católico, e observamos con calma e sen prexuízos a situación presente, descubriremos unha serie de cousas curiosas.

Se preguntamos a políticos, xornalistas, ou xente do común, identificarán o voto católico co voto tradicionalista, de dereitas, de xente de orde, os que votan pola mañá cedo... E, en-

do discurso, dos acentos e acenos de personaxes como Cañizares, o extinto Rouco, e tantas voces ultras. Tamén dunha gran parte das homilías das parroquias “católicas-como-dios-manda”

En realidade ese voto é aquí o “católico”, pero no Brasil, por exemplo, sería o dos evanxelistas -anticatólicos, dereitistas e antiprogresistas- e nos Estados Unidos, sería o voto da dereita republicana, dos telepredicadores, de Trump e do Tea Party, porque o voto católico tende alí a ser demócrata. Eses votos antiigualitarios, ese

trando en detalle, os que poñen o acento en cousas coma o antiabortismo ou a resistencia contra os dereitos dos homosexuais, etc... Non hai moito que explicar: o voto católico será o que sempre foi, durante décadas... quizais séculos?

E non é que ese voto non exista. É o voto

voto do medo, cambia de etiqueta segundo o país.

Se é así, o máis paradoxal é que o voto católico, entre nós, podería estar en franca remuda. Ou debería. Porque as prioridades, os acenos e os acentos de Francisco son opostos. Si, de acordo, está aí a herdanza do patriarcalismo e a moral sexual, estrañas e incomprensibles para a modernidade, pero nin se presentan xa como a prioridade.

A prioridade do franciscanato é o dereito do desposuído, da desafuzada, das que el chama as descartadas, os desbotados por un sistema capitalista atroz, sen corazón. As prioridades son os refuxiados, as estruturas de misericordia, a política con corazón. Os protagonistas son os de abaixo, as culturas minorizadas, os movementos sociais, as ONG propias e non propias, porque o importante é facer o ben e que avance a xustiza. Iso é o franciscanato. Esas, suponse, as novas prioridades do voto católico.

Pero será Francisco católico? E agora, a quen lle preguntamos?

Editorial A correcta interpretación e xestión do voto

Coincidiu o empezo da campaña desta “segunda volta” das Xerais, coa apertura de xuízo contra catro responsables do PP de Lugo por un presunto delito electoral. Os feitos a xulgar son o carrexeo, nas eleccións de 2012, de vellos e vellas demenciados da residencia de San Roque, persoas con deterioramento cognitivo severo, Alzheimer, gran dependencia. Toda unha postal da política de corredoira.

É como se a negra sombra estendese os seus tentáculos desde o fonal da historia. “Iso sempre pasou” Ben, pero todo ten un límite. Tamén a sombra escura, que semella causar un reumatismo moral severo.

Habrá cambio? Hase saber, en días, en horas ou en meses. Pero as forzas do cambio teñen que saber xestionar ben a náusea, a fartura, o xa-está-ben, o nunca-máis. Nese voto hai máis de negación do que aturamos que de afirmación ou comunión cun ideario movedizo, nesa nebulosa disque necesaria da chamada “transversalidade”

O voto vai ser de feito, en gran medida, un voto do noxo, que cómpre saber ler e xestionar.

Pero o ideario non é a cuestión candente. A porción decisiva de votos son un berro contra prácticas mafiosas: a esmorga de amiguetes e negocietes, os subornos, o carrexeo

de vellos... É o voto do aire, do esconxuro, da ventilación.

Ese voto contra o delito é, mesmo, un voto prestado (que llo digan ao BNG!). Non é un voto pola modernidade mediática, nin por presentárensenos como a xeración Ikea, multinacional que exerce de nova deusa do Olimpo do consumo estético e progresa.

Que non se enganen. A cuestión clave non é o asalto aos ceos desde a Complutense, que ninguén sabe en que consiste, senón, primeiramente, xestionar o noxo. O non facer coma eles. O non traballar só para o propio rabaño. O respecto ás regras de xogo, á forma de facer, ao procedemento para gastar, para nomear, para seleccionar, para subvencionar, para recadar... O honrar a equidade, o mérito xusto que iguala clases, xéneros e ideoloxías. O respecto á liberdade da persoa, ao seu credo persoal e ás súas opcións de conciencia. O voto pola xustiza duradeira comezando pola raíz da desigual oportunidade entre individuos, clases e territorios. Cousas que a xente entende, non de iluminados, pero si cousas sólidas, con luz, que escorrenten a Negra Sombra.

Rumores de esperanza

Xan Guillén

Hai uns días contáronme unha anécdota sobre educación ben xeitosa. Un profesor de matemáticas tivo unha reclamación por facer un problema que dicía así: se o adestrador do Real Madrid ten sete defensas, sete centrocampistas e sete dianteiros. Cantas posibilidades ten de facer combinacións diferentes de equipos? O pai dun rapaz do Barcelona reclamou porque o seu fillo estaba imposibilitado para facer ese exercicio pola xenreira que lle tiña ao Real Madrid. Papáns hainos en todas partes.

De todos os xeitos isto non é máis que unha anécdota e un feito puntual. A meirande parte dos pais e nais

que coñezo recoñecen e valoran ben o labor dos mestres e mestras que cada día acollen, educan e ensinan as súas crianzas. Chega o final de curso e son moitas máis as pequenísimas mostras de agradecementos sincero que os reproches ou as reclamacións. Sempre hai algún papán coma o barcelonista da anécdota, pero son fabas contadas. Parabéns, mestres, fixestes un bo curso.

Rematei de ver un vídeo sobre Portalén. Non o coñezo directamente pero xa devezo por ir. A Porta do Alén! Que nome e que lugar máis estupendo. Como é que non o coñeciamos?

1

3

2

4

A peneira

1

O 25 celebramos a **REPUBLICA GALEGA**, proclamada en Ourense no 1931, lembrando a loitadora de Vigo, afiliada a UXT, Rosario Hernández Diéguez, *A Calesa*. Xa con 16 anos estivera na primeira liña das manifestacións pola igualdade. Foi asasinada polos falanxistas.

2

Os estalotes, balocos ou croques atraen a maxia do **SAN XOÁN** nas noites de lúa chea. Aínda que algo tóxicas, teñen propiedades medicinais. Tardan dous anos en medrar. O vento espalla as súas sementes para despois poder vestir cos seus tubos este tempo.

3

O RAMADÁN

cadra coa reivindicación da Comisión Islámica de ofrecer no vindeiro curso clases da súa crenza aos 1847 alumnos/as que conviven con nós, un dereito garantido polo estado no 1992. Tamén inzan conflitos na conciliación do traballo e os ritos deste tempo. Na foto, as marroquís Naima e Mina en Lugo.

4

Rematou o prazo para adxudicar a unha empresa o tratamento de 36.000 toneladas de rodas dunhas moreas que meten medo na Laracha, As Somozas e Fene. A poboación urxe o **RECICLADO**, endexamais queimalas. Amoreáronse ata o 2005, sen lles buscar unha saída respectuosa coa saúde e co medio.

5

7

6

1º
CONGRESO de
ESTUDOS
INTERNACIONAIS
de GALICIA

8

Alfonso Blanco Torrado

5

No día da **DOAZÓN** de sangue, o 14, loamos a iniciativa do IES de Fisterra de aprender bioloxía, incentivando e informando a poboación desta actitude xenerosa. O curso pasado coa campaña "Fisterra Doa" triplicaron as doazóns. Cos grupos "cibermentores" infórmanse e traballan sobre todo o que lles afecta.

6

O **28-29**, o Instituto Galego de Análise e Documentación, que está a cumprir 25 anos, convoca o I Congreso de Estudos Internacionais en Pontevedra sobre a política internacional de Galiza que ten que incentivar a enerxía do propio que está a xerar a diáspora galega no mundo.

7

CAMILO NOGUEIRA recibe o 26, o Premio Trasalba. Foi un loitador dende o seu lar en Lavadores de Vigo: contra a ditadura, mesmo na elaboración do Estatuto de Autonomía, pelexando polo recoñecemento da nacionalidade galega, coma na República, e vertebrando o nacionalismo dende Esquerda Galega.

8

Case a metade dos estudantes/as que están a matricularse na **UNIVERSIDADE** son de familias da clase alta. Só o 41% son a tempo completo e o 59% alternan estudos con algún tipo de traballo. As bolsas só permiten a un 13% pagar os estudos.

Política

A responsabilidade é dos pais

Carlos Vázquez G.

A crise económica e social e a inestabilidade política parécense tanto que moitos deducen, con fundamento, que son nai e filla. E digo con fundamento porque, se botamos una ollada a estes últimos corenta anos, podemos observar que, globalmente, foron tempos de crecemento económico, de prosperidade colectiva e de avances importantes nas melloras sociais, aínda que non tanto en relación á media dos países do noso contorno, pero sí en relación coa situación da que os españois partiamos. Non había crise e, en consecuencia, vivíase unha evidente estabilidade política, con esa previsibilidade no poder da que tanta morriña teñen moitos mandaríns. De a cabalo dos anos sete e oito estalou a crise, que en España cobrou especial virulencia pola debilidade do noso esqueleto

económico produtivo, pola burbulla inmobiliaria e, quizais, porque o verme da corrupción empezaba a podrecer xa as entrañas do sistema. Recoñecida a crise, que oficialmente levou o seu tempo, adoptáronse as medidas para afrontala do libro neoliberal vixente e hexemónico en Europa, que consistiu fundamentalmente en convertela nunha nova oportunidade de negocio para uns poucos e na desfeita social para as maiorías que empezaron a cruzar masivamente a ponte cara á pobreza. A segunda década do século comezou coa xente na rúa, con mareas de todas as cores e coa cristalización de novas forzas políticas vigorosas que rachan o modelo bipartidista, tan estable e previsible como evidentemente amortizado, se non fracasado, para as maiorías inxustamente castigadas. E así se deduce que a inestabilidade política ven sendo filla da crise económica e social.

Non obstante pode haber outra lectura, coido que con semellante fundamento. Trátase de ver a crise económica e a inestabilidade política e social como irmás xemelgas e fillas, por tanto, dunha mesma nai: a política neoliberal, esta si ultra e radical, que pariu a crise e a inestabilidade política ao mesmo tempo e, por tanto xemelgas son, por moito que, como ben se sabe, un xemelgo sempre nace antes doutro.

En todo caso, a tan temida inestabilidade política non pode ser atribuída, como falsariamente se fai, ás demandas, aspiracións ou propostas das formacións emerxentes cando, con toda evidencia, ten tanto que ver coa nefasta xestión que da prosperidade ou da crise fixeron os que ata agora mandaron con tanta “estabilidade”. Coma sempre, a responsabilidade do que hai é dos pais. Non dos fillos que están nacente.

Crise e inestabilidade política: nai e filla ou irmáns xemelgas?

O peto común A política como bendición

Manolo Regal Ledo

Cústame facer esta afirmación, pero teño entendido que é bo facela, que é necesario facela; e iso, claro, a pesar das pequenas ou grandes movidas políticas que calquera pode ver no seu redor.

Non o espero das vellas políticas; refírome á urxencia de cambiar o modelo económico que todo o condiciona: os procesos persoais e o desenvolvemento social. Cando a crise se fixo evidente, alguén falara da necesidade de refacer o capitalismo neoliberal. Nada se fixo; ao revés, acentuáronse as súas liñas de forza, que teñen que ver co imperio dos cartos sobre as liberdades das persoas e dos pobos, sobre o voto e a opinión da xente. Quen manda en nós cada vez máis son os grandes poderes financeiros.

Esperábo das novas políticas; refírome ao soño de alterar ese modelo capitalista, non pola vía do crecemento insolidario, que é o noso, senón pola vía do decrecemento solidario, que lle poñería freo á loucura cara adiante na que estamos metidos, simplemente para poder ollar a quen queda machucado nas cunetas. Pero isto, claro, non dá moitos votos. E son os votos os que dan o poder.

A nivel curto, velaí a experiencia dun pleno municipal no que participei coma concelleiro. Un alcalde que se ve algo pillado ante unha pregunta ordinaria, e para saír do paso bota man da descualificación persoal, do "ninguneo" de quen fai da política un servizo desinteresado e libre. A voz do poder acadado con maneiras non sempre democráticas intenta anular con berros prepotentes os pequenos acenos de verdade e dignidade.

E, a pesar de todo isto, sinto a política coma unha bendición. Como algo no que coma cidadán, coma xente cristiá hai que estar necesariamente. É un gran ben que Deus e a xente en mística mestranza nos demos para gobernar con humanidade a terra e a nós dentro dela. Oxalá así o fagamos no próximo exercicio político que son as eleccións.

O CARRABOXO por ROBE LOIS

Entrevista

J.M. Barca López

“A UE non procura atallar a crise, senón desincentivar a fuxida”

No pasado número dabamos conta do nacemento da Rede Galega en Apoio ás Persoas Refuxiadas. Falamos hoxe máis de vagar con Alberto Vizoso Lousada, membro da Rede e colaborador activo nela dende o primeiro momento.

A Rede xorde o pasado mes de abril: por que e para que?

Penso que dalgunha maneira a Rede é consecuencia de diferentes iniciativas previas que apareceron cando os medios de comunicación comezaron a dar protagonismo á actual crise das persoas refuxiadas. É dicir, a Rede continúa o traballo das iniciativas como Pasaxe Segura e convive e re-

no noso nome. E, consecuentemente, a esixencia a quen nos goberna a tomar medidas para a mudanza nas políticas e a xestión da acollida. A segunda que, probablemente, é a que resta máis por traballar é a “pedagogía”, ou sexa, contribuír a quebrar todos os falsos mitos que existen sobre a chegada de refuxiadas. Tamén a encamiñar a axuda, non no sentido

É un feito que hai unha violación das propias leis e convenios internacionais

fórzase cos grupos a nivel local que xa existían como Refuxiadas Compostela. Por tanto, a causa da nosa existencia é tratar de dar unha resposta a unha crise humanitaria de grande magnitude nas nosas fronteiras.

Obviamente, o acordo UE-Turquía do pasado marzo entendo que foi o detonante.

En canto ao “para que”, penso que desde a primeira reunión hai como dúas liñas de traballo complementarias. A primeira é a mobilización nas rúas, chamar á solidariedade da nosa xente, non permanecer pasivas e pasivos diante dunhas políticas que son criminais, que matan e, ademais, fano

de que recollamos achegas económicas nin de ningún outro tipo, senón a de facilitarlle a quen quere solidarizarse a información para que poida actuar de maneira consciente.

Nestes escasos tres meses de vida, que se ten feito?

No calendario de traballo que perfilamos no inicio fixamos o Día Mundial das Refuxiadas do 20 de xuño como principal mobilización. Queríamos que ese día fose unha resposta a nivel galego de carácter masivo. En función diso, preparamos unha “presentación” pública en formato manifestación o 23 de abril coincidindo cun festival solidario de Refuxiadas

Compostela que, penso, tivo moi boa acollida. A convocatoria valeunos para elaborar un manifesto ao que se sumaron un grande número de colectivos de procedencia e intereses significativamente diversos. Só uns días máis tarde aproveitamos a visita da activista catalá Beatriu Guarro, de Stop Mare Mortum, que estivera unhas semanas antes en Idomeni, para organizar unha charla en Compostela que resultou interesante e clarificadora. Realizamos tamén actividades de distribución de propaganda e mesas informativas como as colocadas nas Festas do Barrio de San Pedro en Compostela. Finalmente, coincidindo co Día de Europa, promovemos unha moción nos plenos municipais de máis de 30 concellos instando a posicionárense publicamente contra o acordo UE-Turquía e a aprobaren as medidas para garantir a acollida efectiva das persoas refuxiadas

As últimas mobilizacións foron organizadas a nivel comarcal, que buscas des con iso?

O formato comarcal ou local permítenos aproveitar a proximidade coa veciñanza, alén de estender a Rede

que, por eivas propias, estaba moi focalizada en Compostela. As reivindicacións son as mesmas

Repasando o listado de colectivos que forman a Rede vese que hai unha gran diversidade de asociacións, sindicatos, ONG, grupos de ámbito máis eclesial, partidos políticos que non sempre se ven traballando xuntos... Como valoras esa pluralidade?

Pois, a título persoal, creo que é un valor en si mesmo. Especialmente no caso da primeira mobilización do 23 de abril, persoas que nunca traballamos xuntas e dos grupos máis heteroxéneos fomos quen de entendernos, tomar decisións complexas e

e a directiva 2005/85 do Consello da UE. Diego López Garrido, que foi Secretario de Estado para a UE e non é precisamente un radical, dicía hai pouco nunha entrevista que o Tratado é contrario ao Dereito Europeo e non procura atallar a crise, senón desincentivar a fuxida. Desde ese punto de vista, non só sería unha vergoña polas deportacións masivas que normalizan o intercambio de vidas humanas e unha desfeita polo apoio a un goberno e presidente turco autoritarios, senón que tamén, como case sempre en política migratoria, suporía unha falsa solución, isto é, que non tentaría en ningún caso protexer os

Cómpre ter unha visión aberta e hai multitude de formas de colaboración

sacar adiante moitas tarefas en tempo case récord.

Que opinión che merece o acordo entre a Unión Europea e Turquía?

É un feito que se trata dunha violación das propias leis internacionais. Viólase a Convención de Xenebra

dereitos das persoas refuxiadas e atallar a crise humanitaria. Só trasladala das súas fronteiras.

Que ten que ver esta situación coas políticas migratorias da Unión Europea e do Estado Español?

Pois todo, penso. Algo moi importante que ten presente a Rede é o non facer distinción entre persoa migrante e persoa refuxiada. Iso implica que as persoas solidarias non facemos distinción e, quen combatemos, neste caso a UE, tampouco. A xestión da crise das refuxiadas encaixa na criminalización das migrantes e da vulneración dos seus dereitos. Non tería ningún sentido que nos volcásemos en acoller as refuxiadas, mentres permitimos que outras migrantes sexan internadas nesas prisións chamadas CIE á espera de deportación forzosa.

Nas últimas semanas tivemos noticia do desmantelamento de campos como o de Idomeni e de miles de mortes outra vez no Mediterráneo. Como está a situación neste momento?

Utopía0 DEUS HABITA NA CIDADE

Xabi Blanco

Coñézote o suficiente para saber que detrás do teu xesto hai unha inmensa paixón por Deus

Benquerido Antón:

Hai xa tempo que cho quería dicir. Impresionoume ver a túa imaxe cando participaches para intentar deter o desafiuzamento daquela pobre señora na Coruña. Véseche en actitude non violenta, pero ao mesmo tempo decidida, mentres o policía está intentando levantarte para que deixes de ser un atranco e os encargados de executar o desafiuzamento poidan proceder a realizar o seu traballo.

Coñézote o suficiente para saber que detrás do teu xesto e o teu compromiso sociopolítico hai unha inmensa paixón por Deus e pola Humanidade, sobre todo pola Humanidade malferida e maltratada no camiño da vida como era o caso.

Unín o teu xesto profético ás fermosas palabras do papa Francisco na *Evangelii Gaudium* cando di: “Ne-

cesitamos percorrer a cidade desde unha mirada contemplativa, isto é, unha mirada de fe que descubra ao Deus que habita nos seus fogares, nas súas rúas, nas súas prazas. A persoa de Deus acompaña as buscas sinceras que persoas ou grupos realizan para atopar apoio e sentido ás súas vidas”.

O teu xesto e as palabras de Francisco retrotraéronme a aquela anécdota de Miguel Ortega Riquelme cando subiu cun grupo de raparigos ao alto da cidade e díxolles: contemplade por un momento en silencio todo o que alcanzan a ver os vosos ollos. E agora contádeme: unha marxe da cidade aparece con moita iluminación, grandes avenidas, grandes edificios. Outra marxe da cidade está case totalmente ás escuras, con casiñas e chabolas e camiños sen asfaltar. Entón o Padre Miguel preguntou aos raparigos: “E cal é a vosa conclusión?” Un dos ra-

parigos dixo en alto: “pois que o arquitecto desta cidade non foi Deus”.

Canta teoloxía da boa en tan poucas palabras! Recórdame tamén aqueles fermosos textos de Aparecida: “A fe ensínanos que Deus vive na cidade, no medio das súas alegrías, degoiros e esperanzas, como tamén nas súas dores e sufrimentos. As cidades son lugares de liberdade e oportunidade. Nelas as persoas teñen a posibilidade de coñecer a máis persoas, de interactuar e convivir con elas. Nelas o ser humano está chamado a camiñar sempre ao encontro do outro, convivir co diferente, aceptalo e ser aceptado por el”.

Pois que así sexa, querido Antón, e que oxalá o noso traballo pastoral contribúa a facer posible que Deus sexa o arquitecto das nosas cidades. Apertas.

Pingas de Orballo Paco Carballo

Baldomero Iglesias Dobbarrio [Mero]

Seguirás a labrar a nosa leira, esta que é Patria, aquela que nos roubaron. Digo isto porque non hai moito pasou o noso Paco aos eidos da nostalxia, alá onde van os que nunca xamais pediron senón dignidade compartida, e aquela que como pobo todos merecemos. Enterramos as súas cinzas en Asadur, un día 13 de decembro, cantamos o Himno mentres chovía donda chuvia en desespero, aínda na dor, incrédula nas recentes lembranzas.

Teólogo e historiador, por riba de todo, bo amigo. Referente de loita, que é a mellor peneira das amizades. Era Paúl, orde daqueles que afincan na persoa e na terra, da que se senten orfos. Lembrei aos Peleteiro, paúis a pesar dos que manden, a Carlos que marchou deixando atrás outro ronsel de loita e esperanza. Carballo habitaba o podio dos sublimes e dos humildes, dos menos recoñecidos. Prognosticador dos silencios de Galiza, relatou con valentía a nosa Historia, o drama a carón da crúa realidade. Facíao para ver de atoparnos e recocermonos e, ao mesmo tempo, liberarnos da carga de tanta mentiras que nos impuxeron e que só tranquilizan perversas consciencias manipuladoras. A Nosa Historia, aínda por contar, terá que vir de nós e do rigor para asumir aconteceres nunca antes

coñecidos. Como teólogo riu sempre da solución mexeriqueira de “pompa e boato” na que se abrigan os que acrecentan dogmas e misterios. De nada valen as palabras sen feitos. Ría dos que aínda escandalizan con medos e advirten infernos que ocultan un máis alá cheo de Luz. Somos terra e xente, Matria! Quen nos libere non pode ser alleo a nós. Mais, u-la Igrexa Galega? Non se sabe, nin por ela se agarda! Sempre lonxe de nós. Aínda teñen prevencións de falar esta lingua que nos une e dá existencia. E, o peor, médranse no alleo! Hai honrosísimas excepcións, malia ser tan dignas como escasas.

Carballo era un referente de loita, que é a mellor peneira das amizades

Co noso Paco sempre gostei demorar tempo, rir co Rubén e co Perico chistes en xuntoiro, compartindo devezos, mesa, viño, xuntos no feliz encontro. Perdoade se vos conto, sería o autor idóneo daquel vello degoro de explicar esa rémora do Nacionalismo Galego que nos priva, nos tempos que corren, recoñecemos protagonistas de feitos da Memoria Histórica máis recente e que, aínda hoxe, moitos apartan privándose dela! Sabía moito e tiña a clave para ensinar, reconfor-

tándonos na autoestima, esa historia que moitos non chegan a aceptar. Mágoa! Era un gran dinamizador, viña sempre que podía aos nosos concertos –da Quenlla- e ría moito, compracido, contaxiando esperanzas, cómplice e vitorioso da nosa mensaxe de soños; tamén nas obras teatrais, ousadas e golfas con “Volta e dálle” nas que participabamos. Honroume coa súa amizade, coa súa enorme humildade, co seu compromiso e coherencia absoluta, desde a invencible persuasión ética que só teñen aquelas persoas que nunca se venderán e que sempre estarán vendidos á causa dos máis débiles! Nesa causa común da

dignidade e na condición do sorriso incalculable de saber que –tarde ou cedo- venceremos!

Desde a lembranza cómpre dicirche que serás sempre guieiro, sobre todo para unha Igrexa verdadeira e galega; porque a outra, oficialista, a que nunca te soubo estimar no seu rir de idiotas de salón e que se comprace con outras institucións putrefactas, nada esperamos. Non renunciaremos nunca a esa Galiza liberada e dona de si, na esperanza inaprazable de ser!

Entrevista

Francisco do Romualdo: visión de tradición e de modernidade

Daniel López

Francisco do Romualdo, de Vilela-Taboada, reciclouse. Anda polo país, co seu cantar de cego, en escolas, festas, eventos varios. Perder a visión foi, curiosamente, a oportunidade de descubrir moitas outras cousas. Ademais, Francisco actualmente preside a Asociación “Ribeira Sacra Rural”, que agrupa iniciativas emprendedoras para revitalizar o turismo sostible, a enoloxía e para dar dinamismo e futuro á comarca. É un membro entusiasta do movemento “Vivimos no rural”.

Como foi ese cambio?

Pois foi como a vida mesma. En novembro de 2012 comezara coa zanfona, xa apenas tiña un dez por cento de visión e, en febreiro, de 2013, perdín totalmente a vista. A cegueira foi unha nova maneira de ver as cousas. Tamén foi o impulso definitivo. Tiña a posibilidade de comezar cun acordeón que me deixaba Dani, o meu afillado, pero despois de falar con Mini, o da Quenlla, quedoume claro: “o teu é a zanfona”, díxome. Xa non tiven dúbida. E co apoio de Chon, a miña muller, e da miña familia toda, púxenme a traballar.

Perder a visión para ver outras cousas...

Pois cousas como a bondade dos outros, o esforzo dos meus, a boa disposición da xente, a capacidade de escoita, mesmo de admiración. “Estando do outro lado” descubres moitas cousas. Unha vez, en Vigo, nun tramo dun quilómetro, en cada cruce, en cada recanto, saía unha persoa para axudar, ata un home que porfiou por me levar á ONCE, empeñouse en meterme dentro, a pesar de que lle insistía que alí xa me amañaba.

Ábreanse portelos inimaxinables. Sabes, agora acompaño pola Ribeira Sacra os que si ven, á xente que se aloxa na nosa casa rural. Déixanse levar e confían nun guía que non ve. E a cousa funciona. Esa vivencia é emocionante: describirlles o que se ve nunha igrexa, cos seus detalles, nunha ribeira, nunha paisaxe. Tamén captas que se achegan a ti con outra sensibilidade, con outra tenrura, interesándose por como escribo no ordenador, como fago co móbil, como me amaño para componse ou tocar unha cantiga. Os nenos preguntanme, por

Foi un grande agasallo. Compartir, ir aprendendo de mestres e transmitilo á xente na que provocas emocións. Ademais, facelo enlazando cunha cultura moi esquecida e descoñecida, e por iso talvez, rexeitada. É sintomático: ver como somos quen de emocionarnos cun negro espiritual e resulta que aquí temos a mesma riqueza escondida e esquecida, os alalás.

De que mestres falamos?

Por un lado de históricos -polo menos no sentido de que cambiaron moitas historias-, como Mini e Mero, desde

Os nosos hóspedes confían nun guía cego... e a cousa funciona.

exemplo: e ti soñas? Por suposto que si, dígolles, soño moito! Todas as imaxes están aí. Unhas veces son nítidas: a auga correndo, a herba verde, aquel edificio... E despois tamén hai visións que son máis borrosas, como se a cegueira pedise permiso para entrar na memoria.

Como che vai con isto da música tradicional de cego, zanfona en man. Todo un cambio...

aqueles tempos xa de “Fuxan”, que nos fixeron conscientes de termos lingua, cultura, patria... Ou Faustino Santalices, indo xa máis atrás, e outros que enriqueceron a cousa como Batallán, ou Pablo Quintana. Agora tamén me foron guiando mestres que coñecín máis tarde, de agora mesmo, como Luis o Caruncho o meu mestre de zanfona e canto na Tradescola de Lugo. Ou Óscar Fernández, fundador

d'Os Cempés, da Escola de Música Popular Avanzada de Compostela, ou Ramón Bermejo o director do Coro da ra.

Que actualidade ten logo a zanfona?

Estanse facendo cousas increíbles. Ademais da corrente tradicional, como acompañante da voz (cantos, romances, crimes...), cousas do tipo do que fago eu, atopas novas correntes, rompedoras, que fan mesmo música contemporánea, ou que lle fan á zanfona meterse en música funky, en novas mesturas.

Cales son os ecos cando tocas música tradicional entre os nenos e nenas?

Como cambia a cousa cando cambia o auditorio?

Xa tiven actuacións con rapaciños en Gondomar, en Sada, en Taboada, Chantada... Coa xente maior xogas na casa. Cos nenos e nenas é diferente. Primeiro, porque non son moi conscientes da invidencia, que provoca un certo medo. Xogo con eles a que pechen os ollos e a ver que senten, e que vexan que información reciben sen ver. Logo, a xente maior ten unha serie e de vivencias que lles permiten conectar e entender un "crime"; un romance, mentres que a xente nova carece desas experiencias: a relacións entre home e muller, as historias de cregos... Para conectar con eles xogamos coa zanfona: as cordas, como se crea o son, comparado con cousas que eles poden facer cunha goma de estirar... Despois hai cantos que son máis de corte infantil cos que eles o pasan ben. Pero os dos crimes tamén lles fan graza, sobre todo cando lles fago cantar para completar os versos dos que eu me "esquezo".

Confundimos o tradicional co pasado. Hai que recrear a memoria. Hai que reescribir con motivos e temas actuais a música tradicional. O crime do sacaúntos de Allariz, o de Romasanta, ten unha versión rock, coa

letra orixinal. Igual podemos facer unha letra de hoxe con compases tradicionais. O tradicional é relativo. A rianxeira é dos anos 50, composta en Bos Aires para recibir a Castelao. E pensamos que é de Galicia de tempo inmemorial. E a letra foi modificándose. O tradicional é vivo. E hai cousas moi recentes que se incorporaron e pensamos que son eternas, como o churrasco ou a queimada.

Pero ben, tamén é emocionante que te veña bicar unha velliña, con bágoas nos ollos, porque acaba de sentir un

da Penacova, en rivalidade cun terceiro, e que fala de como as veciñas e veciños deses dous lugares se organizaron en segredo para ir cavar o monte e, sendo as primeiras, gañar o dereito de aproveitamento, segundo a tradición que viña do dereito romano. O que cantan esas coplas é que a noite do 17 de xaneiro os veciños de Muíñas e Moreda foran cavar o monte da Penacova, e van citando os nomes de persoas, de mulleres *lideresas*: a Emilia do Cardelle, por exemplo, que foi xuntando xente para a cava. "Todos coa eixada no monte, muller e home

Hai que reescribir con motivos e temas actuais a música tradicional

son do que che di: "iso cantábao a miña mamá".

Tamén che servirá, logo, para tirar da xente cousas que tiña medio esquecidas

Pois mira, nun cabodano en Sobrecedo e o Pardal, o cura deume un papel vello, dicindo: "mira de poñerlle música a estas coplas que me recitou a señora Concha de Pacios". Pois atopei dúas mulleres que repetiron de memoria as coplas! A cousa era de épica parroquial: de dous lugares que disputaban o aproveitamento do monte

por igual". De amencida o monte estaba cavado. E matinando como farían para cavar á noite, buscamos en Google e o 17 de xaneiro do 46 había lúa chea! Despois, cando lle devolves a copla á xente, comezan a enfiarse as lembranzas, do que contaban os seus pais. Dician, por exemplo, que aquela noite ademais das aixadas, no monte, houbera máis de trinta pistolas e escopetas. As coplas usábanse para todo: vidas de santos, milagres, crimes, romances: dan unha información preciosa.

Existe un cerco informativo que atinxe incluso ás propias voluntarias que están presentes nos campos de persoas refuxiadas. Sabemos que boa parte das persoas expulsadas de Idomeni foron trasladadas a lugares como polígonos industriais abandonados dirixidos por militares e en condicións insalubres. Son medidas denigrantes. En canto ás mortes no Mediterráneo, que dicir! Máis de 10000 migrantes mortas desde 2014. A ruta entre o norte de África e Italia é agora mesmo a máis perigosa, máis de 2000 persoas perderon a vida neste itinerario en 2016. O Mediterráneo é un cemiterio. E, diante disto, a UE organiza cousas como a axencia

A pedagogía que facemos cada día cos nosos comentarios é fundamental

Frontex, unha patrulla militar ao servizo da Europa fortaleza.

Que podemos facer a cidadanía ante esta barbarie?

A pregunta desbórdame un pouco, a verdade. Como Rede procuramos agrandar a protesta. Non só se

trataría da manifestación do propio día ou da acción concreta, senón de toda a campaña previa, de todo o diálogo coa cidadanía que se pode establecer con esas actividades como pretexto. De todos modos, existe fóra da Rede un traballo extraordinario. Hai moitas persoas voluntarias, traballando in situ ou denunciando nas redes sociais; colectivos formais ou máis espontáneos, de maior ou menor implantación; artistas e medios de comunicación críticos, etc. Cómpre ter unha visión aberta e hai multitude de formas de colaboración. Respecto ás entidades ás que achegar economicamente é un tema complexo. Recomendaría un esforzo de información previo e, se temos oportunidade, pre-

guntarlle a alguén que fose voluntario ou voluntaria nalgún campo de persoas refuxiadas e coñeza de primeira man como traballa cada organización.

E, alén de todo o comentado, cadaquén ten moito que facer no seu día a día. Hai un exercicio pedagóxico que facemos nas conversas cotiás sobre a cuestión migratoria que é fundamental. Hai que desvendar o racismo institucional.

Podedes seguir a actualidade da Rede a través da súa páxina web

www.rederefuxiadas.org

IRIMIA

Claves para un novo voto católico

Deputación DA CORUÑA

EDITA: Asociación A. IRIMIA

MESA DE REDACCIÓN: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Manolo G. Turnes, Lines Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

COLABORADORES: Victorino Pérez Prieto, Xosé Antón Miguélez, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopena, Gumersindo Campaña, Tareixa Ledo, Moisés Lozano, Clodio González Pérez, Antón Martínez Aneiros, Sara Paz Quiñones, Manuel Pérez Blanco, Xabier Blanco, Valentina Formoso Gosende, Celia Castro Ojea, Xerardo Castedo Valbuena, Engracia Vidal, Francisco Xabier Martínez Prieto, Fernando Veiga, Antonio Pinto Antón, Bea Cedron Vilar, Mariano Guizán Sánchez, Carmen Soto, Rubén Aramburu, Carme Soto, Marisa Vidal e Xan Guillén, Christina Moreira.

CORRECCIÓN LINGÜÍSTICA: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

RECEPCIÓN DE ARTIGOS E COLABORACIÓN EN: revistairimia@asociacion-irimia.org

SUBSCRIPCIONS: Apdo. 296 - 15704 Santiago de Compostela. Telf.: 615 464 095 / subscripciones@asociacion-irimia.org

Ordinaria: 30 Euros, de Apoio: 45 Euros. Cota de socio: 3 Euros.

PARA ASUNTOS DA ASOCIACIÓN NON RELACIONADOS COA REVISTA: asociacion-irimia@asociacion-irimia.org

CONTA: ABANCA ES63 2080 0349 8530 4000 5822 - Urbana, nº 8 - Santiago

DEPÓSITO LEGAL: C-1417-81 TIRADA: 650 exemplares

ISSN: 2172-9182

IMPRIME: TÓRCULO Artes Gráficas

DESEÑO E MAQUETACIÓN: TallerDD (Ninfa, Riveiro, Martínez)

DISTRIBÚE: IMPACTA

EDICIÓN ELECTRÓNICA: <http://asociacion-irimia.org/revista.shtml>

Boa Nova

Entrando na sala do refectorio convento de Santa María da Graza o público séntese sobrecollido pola grandeza da "Última Cea". Dise que Leonardo deseñou e pintou este fresco na procura de converter ao espectador nunha personaxe máis da obra, ao que Xesús mira no intre en que sinala que alguén o vai traizoar. (Xn 13, 21).

Nos evanxeos, Xesús fala de nós e diríxese directamente a nós. Non podemos presentarnos coma espectadores dunha historia allea. Así acontece con esta pasaxe de Lucas. Camiño de Xerusalén, interpélanos sobre o que significa definírmonos coma cristiáns, é dicir, seguidores de Xesús. Diríxese a nós, cuestionándonos. O Reino de Deus non é un sitio a ir, é o camiño que xa estamos a percorrer. Non hai refuxio, debemos abandonar as nosas seguridades, a nosa zona de confort, e non simplemente as materiais, senón as crenzas e ideas máis arraigadas. Entrar nesta aventura de Xesús pon en cuestión o noso concepto do sagrado, o noso concepto dos valores. Invítanos a vivir a vida tal cal é, tal cal se nos presente. O aprendido xa non nos vale, o que agardabamos non existe. Neste camiño invítanos a vivir.

J. A. Martínez

DOMINGO 26 DE XUÑO. XIII DO TEMPO ORDINARIO

A PALABRA. Lc 9, 51-62

Naquel tempo, cando se ía cumprir o tempo de que levantasen a Xesús deste mundo, decidiu en firme ir a Xerusalén. Mandou mensaxeiros por diante. Entrando estes nunha aldea de samaritanos, para lle prepararen pousada, non o recibiron, porque lle coñeceron que ían cara a Xerusalén. Ao veren isto, os discípulos Santiago e Xoán dixeron: «Señor, queres que digamos que baixe do ceo un raio que os parta?» Mais el volveuse e rifoulles. E foron para outra aldea. Polo camiño, díxolle un: «Seguireite, vaías onde vaías.» Respondeulle Xesús: «As raposas teñen tobeiras, e os paxaros teñen niños; mais o Fillo do Home non ten onde pousar a cabeza.» Díxolle a outro: «Sígueme.» Mais el contestoulle: «Déixame ir primeiro enterrar a meu pai.» Respondeulle: «Deixa que os mortos enterren os seus mortos: ti vai anunciar o Reino de Deus.» Outro díxolle tamén: «Señor, seguireite, mais deixa que primeiro me despida da miña familia.» Contestoulle: «Quen despois de pór a man no arado, mira para atrás, non é apto para o Reino de Deus.»

A PALABRA

O fogar e a familia. As cousas máis importantes para todos.

Cóntovos, veño de pasar unha fin de semana de convivencia con familias adoptivas e pasámolo de medo. Familias adoptivas, cada quen co seu tempo de espera, máis ou moito máis longo, coas súas vivencias e experiencias, viaxes a distintos países ou aquí mesmo, con nenos e nenas de todos os tamaños, cores e xeitos, contándonos problemas e tamén alegrías, como van medrando e saíndo adiante. Tamén familias en espera, preparándose sen desesperar. E familias acolledoras, abertas a recibir cativos na casa por un tempo, ata que atopen a súa familia definitiva.

Compartir a vida, falar do que che importa, tamén así se constrúe o Reino de Deus. E en todas estas teimas sempre hai boa xente que pon da súa parte tempo, dedicación, ganas, para que todo saia ben. E sempre, sempre saen ben porque todos queremos aproveitar estas oportunidades de encontro e imos cunha actitude aberta de brazos e de corazón. E así a familia non queda pechada nos da casa senón que medra, deixamos de mirarnos ao embigo e mirámonos aos ollos.

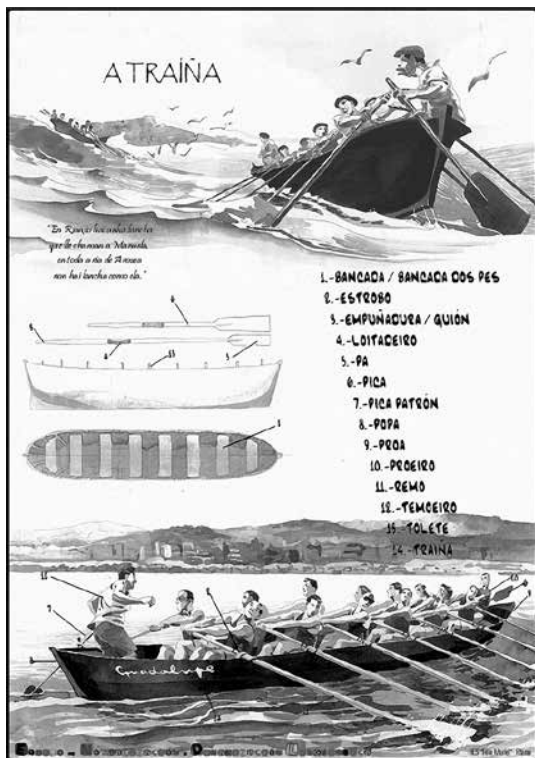
Olga Álvarez

O ECO

A CLAVE

Falando da lingua Virando ondas...

Lidia e Valentina

Cando esta revista chegue ás vosas mans, xa estaredes cun pé metido (ou case) na estación do verán. Se o tempo segue coma o día en que escribimos este artigo, teremos que darlle a razón a Federico Pérez, que di que en Galicia temos tres estacións: outono, invernos e a de tren. Se cadra, o outono pode ter uns días quentes coma se

saísen do inferno, que será o que nos está pasando, porque o que é o verán, desde o punto de vista meteorolóxico, aínda non chegou.

Con todo, a nós apetécenos falar do verán e mais dos deportes que teñen que ver co mar..., por iso de irnos ambientando.

Hai moita xente que procura a praia (o sol..., xa se verá) e aproveita que bota unhas semanas ao lado do mar para meterse, ou meter a rapazada, en actividades deportivas: remo, vela, piragüismo... O que nos importa transmitir é que debemos pedir que a xente escolla o galego para desenvolverse nestes deportes. Daquela, é importante saber que para facer remo escolleremos como embarcacións a **traíña** (para trece remeiros/as e un patrón ou unha patroa), ou o **batel** (catro remeiros/as e un patrón/oa). Sen entrarmos en moito detalle das partes da embarcación, sabemos que os remos teñen **empunhadura** e **pa** (non *pala). Se estamos en piragüismo, modalidade kaiak ou canoa, a **pa** é sinónimo de remo. O que non está moi estendida é a palabra "**pada**" para referirse a cada un dos

movementos cíclicos completos dun remo ou pa efectuados dentro e fóra da auga, destinados a facer avanzar a embarcación. Polo tanto, **padeamos** ou **padexamos**, agarramos a pértega que é a que une os extremos da folla da pa, que se ten forma cóncava, é culler. Imos lembrar que no piragüismo con canoa hai que apoiar o xeonllo nun taco que hai dentro da bañeira.

Aínda que estes son deportes que se practican moito no verán, hai clubs deportivos que desenvolven a actividade todo o ano, e non só no mar. Pola contra, a vela, si que é un deporte que, a diferenza dos anteriores, xa case só se practica no verán. O barco de vela ten moitísimo vocabulario específico, pero como xa esgotamos o espazo, imos só insistir naqueles termos como **mastro** (*mástil non existe en galego) ou **chicote**, que é esa palabra tan nosa para facer referencia a un cabo (corda, aínda que nunca usada esta forma no mundo do mar!) pequeno ou a un extremo deste.

Rematamos cunha pregunta: sabedes se estas embarcacións teñen temón? Pois os que non estades certos, levades de deberes fixarvos...

O Fachineiro dos libros

Sabino Torres

Segundo di Agustín Fernández Paz, onde hai unha biblioteca hai unha luz. Pero para que existan bibliotecas ten que haber alguén que aposte por que os libros saian a esa luz. Hai nomes heroicos na nosa literatura, coma Ánxel Casal, alcalde de Santiago asasinado en agosto do 36, que era quen estaba detrás da editorial Lar e Nós. Igualmente heroica María, a súa muller, costureira que conseguía os cartos para que a empresa fose posible. A represión franquista acabou con todo aquilo e seguiu unha década de ermo absoluto, de silencio literal e figuradamente sepulcral. Houbo que agardar ata 1949 para poder ver o agromar da primeira editora, a Colección Benito Soto (que levaba o nome dun

pirata de traxectoria pouco exemplar e cun barco chamado Burla Negra). Este primeiro xermolo da posguerra foi posible grazas a Álvarez Negreira, Manuel Cuña Novás e Sabino Torres. Logo tamén chamaron a Celso Emilio como director literario e nesa colección apareceu *Muiñeiro de Brétemas*, o primeiro libro de Manuel María, no ano

50. Os volumes imprimíanse en Gráficas Torres, que era do pai de Sabino. O caso é que Sabino Torres morreu hai tres semanas, aos 91, sen que a meirande parte de galegos e galegas soubesen da súa contribución á nosa historia literaria.

Etiquetas: Sabino Torres, Benito Soto
Foto: Adrián Estévez

A.Q.